

تیمز و پرلز مطالعه هستند نه مسابقه

گفت‌وگو با دکتر عبدالعظیم کریمی مدیر ملی
پروژه‌های بین‌المللی تیمز و پرلز

تنظیم: سمانه آزاد
عکس: رضا بهرامی

اشاره

تیمز (TIMSS) و پرلز (PIRLS) دو مطالعه هستند که انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (IEA) آن‌ها را انجام می‌دهد. گرچه در این انجمن مطالعات دیگری هم صورت می‌گیرد اما به دلیل اهمیت بنیادین ریاضی و علوم (تیمز) و سواد خواندن (پرلز) برای کشورها، این دو مطالعه با استقبال بیشتری روبه‌رو شده است. در ایران نیز تیمز و پرلز نام‌های آشنایی هستند، با این تفاوت که جنبه آزمون‌ی و رقابتی آن‌ها بیشتر مورد توجه قرار گرفته است. این در حالی است که دکتر عبدالعظیم کریمی؛ مدیر ملی پروژه‌های بین‌المللی تیمز و پرلز می‌گوید جنبه پژوهشی و مطالعاتی آن‌ها مهم‌تر از جایگاه رتبه و نمره است. وی تیمز و پرلز را مطالعاتی تشخیصی می‌داند که نه فقط آنچه را که در کلاس درس می‌گذرد بررسی می‌کنند؛ بلکه برنامه‌ها و سیاست‌گذاری‌های کلان آموزشی، بافت فرهنگی و اجتماعی، مسائل جامعه‌شناختی و روان‌شناختی پنهان اما مؤثر در نظام آموزش و پرورش را هم مدنظر قرار می‌دهند.

رشد معلم | آقای کریمی!

**در میان دست‌اندرکاران آموزش و پرورش
نوعی بدفهمی درباره آزمون‌های تیمز و پرلز
شکل گرفته است. شاید بهتر باشد ابتدا
درباره این پروژه‌ها و فرایند انجام آن‌ها
توضیحی ارائه کنید.**

تیمز و پرلز لزوماً آزمون نیستند بلکه مطالعه‌ای بزرگ مقیاس به معنای وسیع کلمه اند؛ مطالعه‌ای از نوع ارزشیابی؛ و نه سنجش یا اندازه‌گیری. این اصطلاحات کاملاً با یکدیگر متفاوتند. ارزشیابی دایره وسیع و تمام شمولی دارد که بافت، ابعاد، بیرون و درون و مکنون و آشکار یک سیستم را با توجه به اهداف قصد شده، اجرا شده و کسب شده بررسی می‌کند. اما آزمون مجموعه‌ای از اطلاعات و فرایندهای یاددهی یادگیری است که در داخل

کلاس اتفاق می‌افتد. مطالعات تیمز و پرلز بیشتر پیشینه‌ها، ریشه‌ها و اتفاقاتی را که در پشت صحنه کلاس درس رخ می‌دهد بررسی می‌کنند. به همین دلیل است که گرچه پیشرفت تحصیلی ریاضی و علوم در تیمز، و سواد خواندن در پرلز بررسی می‌شود اما در کنار دفترچه‌های آزمون، یک‌سری پرسش‌نامه‌های پیشینه‌کاوی نیز باید توسط آزمودنی‌ها پر شوند که در آن حدود سیصد متغیر مدنظر قرار گرفته است: از خانواده و مدرسه و معلم و مدیر و دانش‌آموز گرفته تا برنامه درسی، فضای اجتماعی، بافت آموزشی، نگرش‌ها، ارزش‌ها، عادات و رغبت‌ها و... همه این‌ها نشان دهنده آن است که تیمز و پرلز بیشتر مطالعه است نه مسابقه و آزمون. اما متأسفانه جامعه ما، و حتی کارشناسان و معلمان ما، به جنبه

آزمونی این مطالعات بیشتر توجه می‌کنند.

پس ما در مطالعات تیمز و پرلز صرفاً به دنبال تعیین وضعیت نمره و رتبه نیستیم؛ بلکه دنبال تشخیص نقاط ضعف و قوت نظام آموزشی خودمان هستیم. از این رو تیمز و پرلز مطالعات تشخیصی هستند. البته نمره‌ها و رتبه‌هایی از این مطالعات به دست می‌آید که ابزارها و بهانه‌هایی هستند تا وارد میدان تشخیص و ارزیابی فرایندهای پشت صحنه کلاس شویم. این که رتبه ما در هر سال چیست فرع قضیه است. اصل قضیه این است که بدانیم چرا و به چه دلیل در این جایگاه هستیم و عوامل مؤثر در روند افزایشی و یا کاهش‌ی عملکرد نظام آموزشی ایران کدامند

رشد معلم درباره‌ی روایی و اعتبار این مطالعات و پژوهش توضیح می‌دهید

ببینید ما وقتی می‌خواهیم وزنمان را اندازه بگیریم از ترازو استفاده می‌کنیم. چون ترازو به این منظور ساخته شده است. هیچ وقت برای اندازه‌گیری قدامت از ترازو استفاده نمی‌کنیم چون ترازو به وزن رواست و به قد روا نیست. روایی مبتنی بر هدف مقصدی است که پیش رو داریم. پایایی پژوهش هم به دقت وسایل اندازه‌گیری ما مربوط می‌شود. مثلاً این ترازو چه قدر دقیق وزن را می‌سنجد؟ استحکام درونی دارد؟ یعنی ابزارها هم باید روا و هم پایا باشند. از این رو قبل از انجام مطالعاتی مانند تیمز و پرلز به دنبال به دست آوردن روایی و پایایی آن هستند.

رشد معلم چگونه؟

با اجرای مقدماتی آزمون تیمز و پرلز یک سال قبل از اجرای مرحله اصلی در کشورها؛ تا بفهمند سؤالات تا چه اندازه روا و پایاست؟ تا چه اندازه قدرت تشخیص دارد؟ ضریب دشواری و آسانی‌شان به چه حدی است؟ چه قدر قدرت تمایزبخشی بین گروه‌های قوی و ضعیف را دارد؟ تا چه اندازه همپوشی با برنامه درسی کشورها دارد و... پس از اجرای مقدماتی و پالایش سؤالات، آزمون نهایی که معتبر است اجرا می‌شود.

رشد معلم ما چرا علاقه‌مند به شرکت در این مطالعات هستیم؟ و از سال ۱۳۷۰ تاکنون که در این مطالعات تشخیصی شرکت کردیم از نتایجش چه سودی برده‌ایم؟

دلیل شرکت در مطالعات تیمز و پرلز به این موضوع مربوط می‌شود که ما چه قدر آن‌ها را در راستای اهداف آموزشی و پرورشی مان مؤثر

می‌دانیم. در واقع نخستین دلیلی که ما در این مطالعات شرکت می‌کنیم این است که توانایی و قدرت خود را نسبت به خودمان طی سال‌های مختلف ارزیابی کنیم. اگر بفهمیم نسبت به خودمان پیشرفت داشته‌ایم یا پس‌رفت، می‌توانیم ارزیابی و علت‌یابی کرده و عوامل را شناسایی کنیم. دوم اینکه عملکرد و وضعیت خودمان را در مقایسه با سایر کشورهای شرکت‌کننده منطقه و جهان ارزیابی کنیم تا بدانیم وضع مان چگونه است. به هر حال ما در انزوا زندگی نمی‌کنیم و در مقایسه با کشورهای دیگر باید عملکرد ملی، منطقه‌ای و بین‌المللی خود را رصد کنیم. اگر مدعی هستیم می‌خواهیم قدرت نخست منطقه باشیم (طبق برنامه سند چشم‌انداز ایران ۱۴۰۴) باید با شاخص‌هایی معتبر در سطح منطقه‌ای و جهانی وضعیت خود را اندازه بگیریم. در خلاء مقایسه صورت نمی‌گیرد بلکه باید در ارتباط با دیگران و با ملاک‌های مشخص و همگانی که مورد توافق بین‌المللی و دارای روایی و پایایی است مقایسه صورت گیرد. پس از اینکه مشخص شد ما در چه وضعی هستیم باید به دنبال راه حل برای بهبود وضعیت باشیم.

اما در مورد اینکه تا به حال چه استفاده‌ای از نتایج این مطالعات کرده‌ایم باید بگویم پژوهشگاه تنها متولی اجرای مطالعات تیمز و پرلز است که خود روندی بسیار طولانی، پیچیده، زمان‌بر و در عین حال علمی و وزین، به لحاظ ملاک‌های بین‌المللی، دارد. پس از انتشار نتایج و تحلیل ثانوی داده‌ها، پژوهشگاه مجموعه‌ای از پیشنهادهای برخاسته از یافته‌های پژوهشی، به تفکیک حوزه‌های مربوطه، در اختیار مقامات می‌گذارد اما اینکه تا چه اندازه این نتایج استفاده می‌شود و تا چه اندازه مقامات با این یافته‌ها حساسیت نشان می‌دهند از اختیار ما خارج است؛ ما فقط پرینت برگه آزمایش تشخیص را دست‌بیمار می‌دهیم و از او می‌خواهیم که به‌طور دقیق به توصیه‌های صادره توجه کند. هرچند در هر دوره‌ای از وزرای محترم به محض شنیدن گزارش‌های تیمز و پرلز در شورای معاونان غالباً دستور تشکیل کمیته کاربست نتایج تیمز و پرلز صادر می‌شود و در ابتدا با شور و حرارت موارد دنبال می‌شود، اما طبق معمول بعد از چندی شامل مرور زمان شده و همه چیز فراموش می‌شود. البته در این دوره (وزارت آقای دکتر فانی) کمیته کاربست به ریاست آقای مهندس زرافشان همچنان فعال است و معاونت محترم آموزش ابتدایی نیز کاربست نتایج مطالعه پرلز را پیگیری می‌کنند که امید است به ثمر بنشیند.

ما در مطالعات تیمز و پرلز صرفاً به دنبال تعیین وضعیت نمره و رتبه نیستیم؛ بلکه دنبال تشخیص نقاط ضعف و قوت نظام آموزشی خودمان هستیم. از این رو تیمز و پرلز مطالعات تشخیصی هستند

مطالعات تیمز و پرلز بیشتر پیشینه‌ها، ریشه‌ها و اتفاقاتی را که در پشت صحنه کلاس درس رخ می‌دهد بررسی می‌کنند

عملکرد و پیشرفت فقط محدود به کلاس و درس و کتاب و مدرسه نیست. بخش عظیمی از آن به فرهنگ، پیشینه، عادات و انگیزه‌های روانی، بافت اجتماعی، مسائل تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و... مربوط است

رشد معلم لطفاً دربارهٔ مراحل آماده‌سازی آزمون تیمز و پرلز توضیح دهید.

مواد آزمون تیمز و پرلز براساس مطالعات اولیه (برنامه درسی کشورها، سطح یادگیری دانش‌آموزان جامعه مورد مطالعه و نظر خواهی از هماهنگ‌کنندگان کشورهای عضو تهیه می‌شود پس از آماده‌سازی مواد آزمون توسط انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی (IEA)*، مواد آزمون باید براساس خزان لغوی یا واژگانی دانش‌آموزان و براساس محتوای کتاب‌های درسی ترجمه شود به گونه‌ای که روان و ساده و در عین حال مطابق با دستورالعمل‌های صادره باشد. این مرحله با همکاری مترجمان، برنامه‌ریزان، کارشناسان، مؤلفان کتاب‌های درسی طی می‌شود و پس از آن به دبیرخانه IEA فرستاده می‌شود تا ترجمه مورد بررسی قرار گیرد. این مرحله به این منظور است که مبدا ما سؤالات را آسان یا حتی سخت و پیچیده کرده باشیم. البته براساس فرم NAF که فرم انطباق فرهنگی است، برخی موضوعات قابل تبدیل هستند. مثل تبدیل مایل به کیلومتر یا تبدیل واحد پول. پس از آن، باید متون ترجمه شدهٔ آزمون توسط ممیزی مستقر در دبیرخانه IEA تأیید و سپس فرم و تصاویر و صفحه‌آرایی دفترچه‌ها براساس ورژن بین‌المللی، توسط مرکز بین‌المللی تیمز و پرلز واقع در بوستون کالج آمریکا (دانشکده علوم تربیتی آن) که مسئول نظارت علمی بر این مطالعه است مجوز چاپ دفترچه‌ها (بیش از ۲۸ نوع دفترچه) آزمون و چهار نوع پرسش‌نامه (دانش آموز، معلم، والدین، مدیر مدرسه) اخذ شود. پس از آن کشورها آمادهٔ اجرا می‌شوند. قبل از اجرا باید مجریان این مطالعه در سراسر کشور انتخاب در قالب کارگاه آموزشی دو روزه آموزش‌های لازم را مطابق دستورالعمل‌های بین‌المللی ببینند. سپس مواد آزمون براساس فرم‌های نمونه‌گیری آماده ارسال به استان‌ها می‌شود. بعد از برگزاری آزمون کار تصحیح و نمره‌گذاری مطابق دستورالعمل‌های ارسالی از IEA با برآورد پایایی نمره‌گذاری درون کشوری و بین کشوری آغاز می‌شود که خود ملاک‌های ویژه‌ای را دارد و باید حداقل ۹۰ درصد پایایی داشته باشد. می‌بینید که این فرایند بسیار طولانی و با ملاک و شاخص‌های خاصی صورت می‌گیرد.

است یعنی تعریف و تعیین جمعیت مورد مطالعه و تهیه چارچوب نمونه‌گیری مطابق دستورالعمل‌های ارسالی. به طوری که اگر قرار باشد آزمون بین ماه‌های مارس تا آوریل برگزار شود باید در ماه‌های سپتامبر و اکتبر (مهر و آبان) جامعه آماری، دموگرافی یا جمعیت‌شناسی بافت نمونه مشخص شده باشد. این جامعه آماری براساس آخرین آمار آمایش دانش‌آموزان در سطح استان‌ها که توسط سیستم الکترونیکی وزارت آموزش و پرورش انجام شده انتخاب می‌شود. نمونه‌گیری را هم خود ما می‌توانیم انجام دهیم که هزینه دارد و هم توسط مرکز آمار کانادا که وابسته به IEA (انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی) است انجام می‌شود. این فرایند هم چند ماه طول می‌کشد. به این ترتیب نمونه‌گیری استانی انجام می‌شود. بعد از آن، نمونه‌گیری مدرسه‌ای و سپس نمونه‌گیری کلاسی انجام می‌شود. شیوه نمونه‌گیری تیمز و پرلز براساس نمونه‌گیری خوشه‌ای طبقه‌ای دو مرحله‌ای است؛ انتخاب تصادفی مدارس در مرحله اول و انتخاب تصادفی کلاس‌ها از پایه هدف (چهارم یا هشتم). انتخاب تصادفی مدارس در هر یک از مدارس با روش نمونه‌گیری احتمال متناسب با حجم براساس برنامه نرم‌افزاری نمونه‌گیری داخل کلاس موسوم به W3S ارسالی از مرکز داده‌پردازی DPC هامبورگ آلمان وابسته به IEA صورت می‌گیرد. مثلاً ممکن است در یک مدرسه چند کلاس پایه چهارم باشد که براساس نمونه‌گیری تصادفی یک کلاس انتخاب می‌شود. به‌طور مثال، ما پرلز مقدماتی ۱۶۰۲ را در اسفندماه سال ۱۳۹۳ و تیمز را هم در اردیبهشت‌ماه ۱۳۹۴ اجرا کردیم. بیش از دوازده هزار دانش‌آموز در تیمز و حدود پنج شش هزار دانش‌آموز در پرلز اصلی شرکت خواهند داشت. این ۱۸ هزار دانش‌آموز از ۸۵۰ مدرسه در سراسر کشور انتخاب شده بودند. جالب است که تقریباً بافت نمونه مشابه جامعه است. یعنی اگر هفت درصد از مدارس غیرانتفاعی هستند در نمونه هم هفت درصد است یا اگر ۴۸ درصد دانش‌آموزان ما دختر هستند در نمونه هم ۴۸ درصد از دانش‌آموزان دخترند.

رشد معلم برای اجرای این مطالعات چند نفر با شما همکاری دارند؟

ما در استان‌ها به نسبت تعداد مدارس که قرار است تیمز و پرلز اجرا شود همکار داریم. مثلاً اگر در استانی یک یا دو مدرسه انتخاب شده باشد ممکن است فقط یک مجری انتخاب شود. در

رشد معلم نمونه‌گیری در استان‌ها چگونه صورت می‌گیرد؟

نخستین گام برای اجرای این مطالعات نمونه‌گیری

استان‌های وسیعی مثل تهران، فارس و خوزستان و... ممکن است هفت یا هشت مجری انتخاب شود. البته پیش از برگزاری آزمون، کارگاه‌های آموزشی در تهران برگزار می‌شود و این مجریان آموزش‌های لازم را می‌بینند.

رشد معلم | آیا بعد از مشخص شدن نتایج آزمون‌ها می‌توانیم تحلیل استانی داشته باشیم؟

از آنجا که نمونه تیمز و پرلز کشوری هستند و استان‌ها فقط واحدهای این نمونه هستند نمی‌توانند معرف آسانی باشند و تا به حال در تیمز و پرلز مقایسه استانی نداشتیم. ولی امسال با توافق مرکز نمونه‌گیری کانادا و مرکز داده‌پردازی آلمان، برای استان‌هایی مثل تهران، فارس، خوزستان، شهرستان‌های تهران و... بیش نمونه‌گیری **oversampling** کردیم تا بتوانیم نتایجش را به استان‌های مورد نظر تعمیم دهیم. در چنین شرایطی می‌توان در پاسخ سؤال شما گفت بله. در این صورت است که می‌توان گفت چرا استانی قوی‌تر و استانی ضعیف‌تر است و حتی مدارسی که عملکرد بالایی دارند قابل تحلیل هستند. آیا بافت مدرسه، مدیریت آن، گزینش دانش‌آموزان، روش تدریس معلمان، فرهنگ سخت‌کوشی آن منطقه یا مسائل قومی و فرهنگی تأثیر داشته‌اند یا نه.

البته می‌دانید که عملکرد و پیشرفت فقط محدود به کلاس و درس و کتاب و مدرسه نیست. بخش عظیمی از آن به فرهنگ، پیشینه، عادات و انگیزه‌های روانی، بافت اجتماعی، مسائل تاریخی، فرهنگی، اجتماعی و... مربوط است. مثلاً طی بیست سال گذشته کشورهای شرق دور و در کل نژاد زرد مانند سنگاپور، کره جنوبی، ژاپن، چین تاییه، هنگ‌کنگ و... در صدر جدول تیمز و پرلز بوده‌اند. در حالی که کشورهای اروپایی و آمریکا در رده‌های پایین‌تری قرار دارند. آیا این موضوع به نظام آموزشی (برنامه درسی، امکانات و منابع آموزشی، روش تدریس و ارزشیابی) مربوط است؟ به مسائل اقتصادی و توسعه انسانی مربوط است؟ یا وضعیت مدیران و معلمان؟ و یا بافت اجتماعی و نگرش‌ها و فرهنگ جامعه و... وقتی موضوع را بررسی می‌کنیم می‌بینیم که در عین حال که همه این عوامل مؤثرند ولی باز عامل مؤثر ممکن است از دید ما پنهان باشد؛ یعنی نوعی بافت ناهوشیار ضمنی و یا نامرئی فرهنگی است. مثلاً اگر به یک دانش‌آموز ژاپنی بگویید قرار است در آزمونی شرکت کنید که ۶۰ کشور دیگر با کشور شما رقابت می‌کنند و شما باید همه تلاش‌تان را برای موفقیت

در کشور ما
تراکم جمعیت
در کلاس درس
موجب کاهش
پیشرفت
تحصیلی
می‌شود اما در
کره جنوبی
هر چه تراکم
کلاس بیشتر
باشد پیشرفت
تحصیلی هم
بیشتر است

کشورتان به خرج دهید، آن‌ها با نوعی برانگیختگی غرورآمیز با همه وجدان و پشتکار وارد میدان می‌شوند. (زیرا در فرهنگ ژاپن مردم به جایگاه کشورشان اهمیت می‌دهند (می‌گویند ژاپنی‌ها معتقدند اول کشورم، بعد خانواده‌ام و بعد خودم!) اما اگر همین توصیه را می‌خواهید به دانش‌آموز ایرانی بگویید معادله عکس می‌شود یعنی باید به جای کشور به خود او توجه شود و گفته شود که «تو» باید در این آزمون موفق باشی. در این صورت است که به جوش می‌آید. این‌ها تفاوت‌ها در روحیه است؛ خطابه آموزشی نیست. روحیه هم به بخش ناهوشیار و پس‌زمینه‌های نژادی و پیشینه‌ای ما مربوط می‌شود یعنی نمی‌دانیم چرا و چگونه این‌گونه شده‌ایم. اگر هم بخواهیم تغییرش دهیم به صورت هوشیارانه و با بخش‌نامه نمی‌توانیم و باید از طریق مکانیزم‌های خودش عمل کنیم. تغییر نگرش‌ها و ارزش‌گذاری‌ها و عادات بسیار دشوار و با مکانیزم‌های ناهوشیارانه و پیچیده و ضمنی امکان دارد نه از طریق دانش‌افزایی و یا اقدامات بخشنامه‌ای و اطلاعاتی و شناختی. به همین دلیل است که نه تنها نصیحت‌ها کار کرد ندارد بلکه معکوس عمل می‌کند. یعنی در مسائلی که به ضمیر ناخودآگاه مربوط است هر چه هوشیارانه‌تر عمل کنید روند معکوس به خود می‌گیرد و گاهی اوقات سرکوب یک چیز موجب توسعه آن چیز می‌شود. به همین دلیل وقتی کتابی ممنوع می‌شود مخاطبانش هم زیاد می‌شود یا وقتی کتابی به زور تبلیغ ترویج می‌شود ممکن است مخاطب کم‌تری داشته باشد.

رشد معلم | آیا براساس این مطالعات می‌توانیم کاستی‌هایمان را مشخص کنیم؟ مثلاً می‌توان متوجه شد که نظام ارزشیابی یا آموزش معلمان مشکل دارد؟

بله. غیر از نتایجی که از گزارش‌های مستقیم تیمز و پرلز منتشر می‌شود، تحقیقات تکمیلی و تحلیلی نیز تحت عنوان تحلیل ثانویه داده‌ها درباره تعیین عوامل مؤثر در عملکرد آموزشی انجام می‌گیرد. همان‌گونه که می‌دانید ایران در دهه اخیر در تیمز و پرلز و به‌خصوص در درس علوم و سواد خواندن پیشرفت معنی‌دار و رتبه بالایی داشته است. به همین دلیل دفتر منطقه‌ای یونیسیف پس از انتشار نتایج تیمز و پرلز ۲۰۱۱ و مشاهده روند افزایشی ایران نسبت به کشورهای منطقه از ما خواست که طرح جامعی تهیه شود تا تجربیات و اقدامات اصلاحی ایران در اختیار سایر کشورهای منطقه قرار گیرد. (اسناد این مکاتبات موجود

برخی با ما تماس می‌گیرند و می‌گویند که در مدرسه‌شان هر هفته آزمون تیمز و پرلز برگزار می‌شود! در حالی که تیمز هر چهار سال و پرلز هر پنج سال یک بار برگزار می‌شود. برگزاری چنین آزمون‌هایی یا از سر خیرخواهی و تقویت دانش آموزان است یا خدای ناخواسته برای تجارت و سوءاستفاده و بازاریابی

رشد معلم در برخی مدارس و مراکز و حتی معاونت‌های ستادی آزمون‌های مشابه تیمز و پرلز برگزار می‌شود. این‌ها ربطی به مطالعات اصلی تیمز و پرلز دارند؟

خیر. مؤسسات و مراکز خصوصی که به نام تیمز و پرلز و با این برند آزمون برگزار می‌کنند غیرقانونی هستند. تشخیص‌های فنی و علمی و ملاک‌های بسیار زیادی در حوزه‌های ادبی، روان‌سنجی، اطلاعاتی و... در این مطالعات لحاظ می‌شوند که ساخت آن‌ها میلیون‌ها تومان هزینه می‌برد و زمان بسیار زیادی هم برای آن‌ها صرف می‌شود. اما متأسفانه برخی از مؤسسات و ناشران هر چند با نیت خیر و با انگیزه ترویج فرهنگ تیمز و پرلز اقدام به شبیه‌سازی آزمون‌های تیمز و پرلز می‌کنند و خودشان با برخی استان‌ها و مدارس به نام تقویت دانش و ارتقای پیشرفت تحصیلی دانش‌آموزان رایزنی می‌کنند و آزمون‌های ماهانه و حتی هفتگی به نام تیمز و پرلز با دریافت وجوه برگزار می‌کنند.

برخی با ما تماس می‌گیرند و می‌گویند که در مدرسه‌شان هر هفته آزمون تیمز و پرلز برگزار می‌شود! در حالی که تیمز هر چهار سال و پرلز هر پنج سال یک بار برگزار می‌شود. برگزاری چنین آزمون‌هایی یا از سر خیرخواهی و تقویت دانش‌آموزان است یا خدای ناخواسته برای تجارت و سوءاستفاده و بازاریابی.

رشد معلم آقای کریمی! میان نتایج آزمون مدارس دولتی و خصوصی تفاوتی هست؟

بله. در ده مدرسه برتر معمولاً سه یا چهار مدرسه اول غیرانتفاعی هستند، پس از آن چند مدرسه دولتی که بیشتر نمونه مردمی‌اند و بعد از آن دوباره مدارس غیرانتفاعی قرار دارند. به همین ترتیب نشان می‌دهد مدارس که از نظر موقعیت اجتماعی، اقتصادی و آموزشی به‌طور خاص کار می‌شود از عملکرد بهتری برخوردارند.

رشد معلم آیا رتبه و عملکرد مدارس به آن‌ها گزارش داده می‌شود؟

در دوره‌ای این کار را انجام دادیم اما آفاتی داشت که ترجیح دادیم دیگر نتایج عملکرد مدارس را اعلام نکنیم. زیرا برخی مدارس برای این کار دست به تبلیغات مدرسه خود می‌زنند که ممکن است نتایج سوء داشته باشد.

است). بر همین اساس به سفارش یونیسیف تحقیق جداگانه‌ای از طرف آقای مک دونالد، مشاور بانک جهانی، درباره تحلیل عوامل مؤثر بر روند پیشرفت آموزشی ایران انجام گرفت که در کارگاهی که دو سال پیش برگزار کردیم با دعوت از ایشان و کارشناسان و اعضای هیئت علمی دانشگاه‌ها، نتایج این تحقیق ارائه شد. آنجا مشخص شد که چه عاملی در چه شرایطی می‌تواند منجر به بهبود عملکرد و یا برعکس باشد (نتایج در دفتر تیمز پرلز موجود است) مثلاً نقش رضایت‌مندی شغلی معلمان، میزان افزایش یا کاهش ساعات آموزشی دروس، برابری فرصت‌های آموزشی، جنسیت و عملکرد تحصیلی، ترام جمعیت در کلاس و... البته این عوامل به تفکیک دوره‌های تحصیلی، یا به نسبت دوره اجرا کم و زیاد می‌شود و ممکن است یک عامل در یک کشور بسیار مهم باشد. حال آنکه همان عامل در کشوری دیگر نامؤثر و حتی نتیجه معکوس داشته باشد. برای مثال در کشور ما تراکم جمعیت موجب کاهش پیشرفت تحصیلی می‌شود اما در کره جنوبی هرچه تراکم کلاس بیشتر باشد پیشرفت تحصیلی هم بیشتر است. و یا نگرش مثبت به درس در دانش‌آموزان ما رابطه مستقیم با عملکرد تحصیلی دارد، اما همین عامل در ژاپن معکوس است! همه این‌ها به فرهنگ و روحیه و جو مدرسه وابسته است. به خصوص جو مدرسه که کیفیت است نه کمیت. روح غایبی است که نمی‌توانید حاضرش کنید؛ انتقالی و اکتسابی نیست.

رشد معلم چرا انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی درس‌های علوم و ریاضی را انتخاب کرده است؟

انجمن بین‌المللی ارزشیابی پیشرفت تحصیلی که از سال ۱۹۵۹ تأسیس شده تا به حال مطالعات تطبیقی بسیاری در حوزه‌های درسی مانند سواد رایانه‌ای، تربیت اجتماعی، انشا و... انجام داده است. اما مشهورترین و وسیع‌ترین آن‌ها تیمز و پرلز است. تیمز علوم و ریاضیات را شامل می‌شود که برای کشورها مهم است و از سال ۱۹۹۵ هر چهار سال یک‌بار تکرار می‌شود و پرلز که از سال ۲۰۰۱ آغاز شد و هر پنج سال یک‌بار اجرا می‌شود و سواد خواندن را کلید یادگیری همه یادگیری‌ها تلقی می‌کنند. کشورهای دیگر در بقیه مطالعات این انجمن هم شرکت می‌کنند اما تعدادشان کم است. لذا انجمن محدود به این دو درس نیست ولیکن کشورها به دلیل اهمیت بنیادین این دروس اصلی و مهم از این دو مطالعه بیشتر استقبال کرده‌اند.

* پی‌نوشت
* International Education Assessment